Lezingenblok

Hout en monumenten

Is het Eike- of eikenhout

Patrick Assink

Assinkhout BV

Mijn naam is Patrick Assink. Ik ben werkzaam in ons familiebedrijf, waar we rondhout zagen, schaven, verhandelen en eiken constructies fabriceren. Als mij gevraagd wordt iets over hout te vertellen, moet ik altijd denken aan de tegenstrijdigheden en overeenkomsten. Hout komt vooral uit bomen uit het bos, bomen zijn net als mensen. Je hebt rechte bomen, kromme bomen. Bomen kunnen beschadigd raken doordat er een top uitscheurt, of een andere boom valt er tegenaan, de omgeving verandert en de boom verandert mee. Iedere boom is verschillend. Dan komt de tegenstrijdigheid, de gebruiker wil mooi glad hout dat niet werkt. Toen ik vroeger bij een grote houthandel werkte, belde een keer een architect. Er was ergens een partij hout geleverd en er zaten kwasten of knoesten in het hout. Ik heb een boek met bomen gepakt, ben er naar toe gegaan, heb niets gezegd en hem uitgelegd dat er takken aan zaten en dat het dan wel eens voorkomt dat er kwasten in het hout zitten.

Robin Hood

En dan kom je bij de eiken, het is alsof je over de Europese houtsoort praat. De mooiste en de beste, is dat wel zo. Is de beuk niet veel krachtiger? De beuk is dominant, plant een beuk en na 10 jaar is de rest van de bomen verdwenen. Maar wat is de reden dat eiken zo geweldig zijn. We kennen allemaal het verhaal van Robin Hood. Ik stel mij zo voor, dat als hij ’s avonds op een tak van deze boom ging zitten in het Sherwood Forest om zijn daden te overdenken. De eik is nog steeds belangrijk.

F 2002

Kijk, haal een muntje van € 0,05 uit je portemonnee. Die is pas een paar jaar geleden ontwikkeld en toch nog met eikenloof. Dit is een muntje en in Duitsland spreken ze ook wel over Wodan Eichen. Kenmerkend voor de eik is dat ze vaak zichtbaar geraakt worden door de bliksem, dit is de relatie met de dondergod.

Dikke Eik Verwolde

- Er zijn 2 grote groepen eiken: eik en geen eiken. Geen eiken met toch de naam eik is Amerikaans eiken. Ik weet eigenlijk niet eens of het wel een echte eik is. Toch kent iedereen deze bladvorm, dat is het eikenblad dat je op school leert. Dit zijn de grote bladen die je vindt in de herfst. Het verschil zit ‘m in de opbouw. Een boom is opgebouwd uit vaten, een soort rietjes die naast elkaar staan.
- In West-europees eiken zitten thylen, een soort klepjes. Amerikaans eiken heeft die niet, ik zou er dan ook geen wijnvat van maken. Je ziet het verschil, toch zie je het regelmatig daar elke keer gebruikt worden.

Hoofdsoorten

- Europese Eiken
- Geen Eiken

In de Europese eik heb je twee hoofdsoorten: de zomereik en de wintereik. Bij Breda staat het mastbos. Ik dacht altijd aangepland voor masten. De eikels van een boom noemen ze ook mast. De Amerikaanse eik geeft veel meer eikels dan de Europese en vroeger joegen ze de varkens het bos in om mast te eten. Het verschil tussen deze soorten, wat overigens wel te zien is onder een microscoop. De zomereik is grillig, takken zijn krom. Let maar eens op hoe krom 2x de takken zijn, de eikels zijn bijna zo zwaar als die van een wintereik. De zomereik verliest z’n bladeren in de winter. De wintereik is milder, zachter. Daar zijn er niet zo veel van in Nederland, dit is meer geschikt voor meubels. En balken kan je beter maken van zomereik, want die zijn taaier. Daar let bijna niemand meer op. Als dit verschil moeilijk is, is dit al helemaal moeilijk.

Hoofdsoorten

- Europese Eiken
- Amerikaans Eiken

- Binnen de eikengroep heb je zoveel verschillende soorten, met specifieke kenmerken voor de boom. Aan het hout zie je het niet zo goed. In de loop van de jaren zijn we eiken gaan noemen naar groeigebied. Inlandse eiken: de eik die we allemaal kennen; Sloveens eiken: regelmatig, heel licht in gewicht, heel mild, veel looizuur -> goed als je dat wilt gebruiken voor de looierij; Spessant eiken: eigenlijk niet zo bijzonder, stammen zijn heel lang en recht en dik. Veel oude stammen. Beuken drukken eiken de lucht in. Frans eiken: in Frankrijk groeien veel eiken, aanbod is groot. Pools eiken: vroeger was Polen 8% bedekt met eiken. Heel regelmatig van kleur, homogene houtkwaliteit; Steeneik:Quercus Ilex, azijneik -> heel erg hard; Kurkeik: Qercus subor > waar kurk van gemaakt wordt

Soorten

- Zomereiken
- Wintereiken

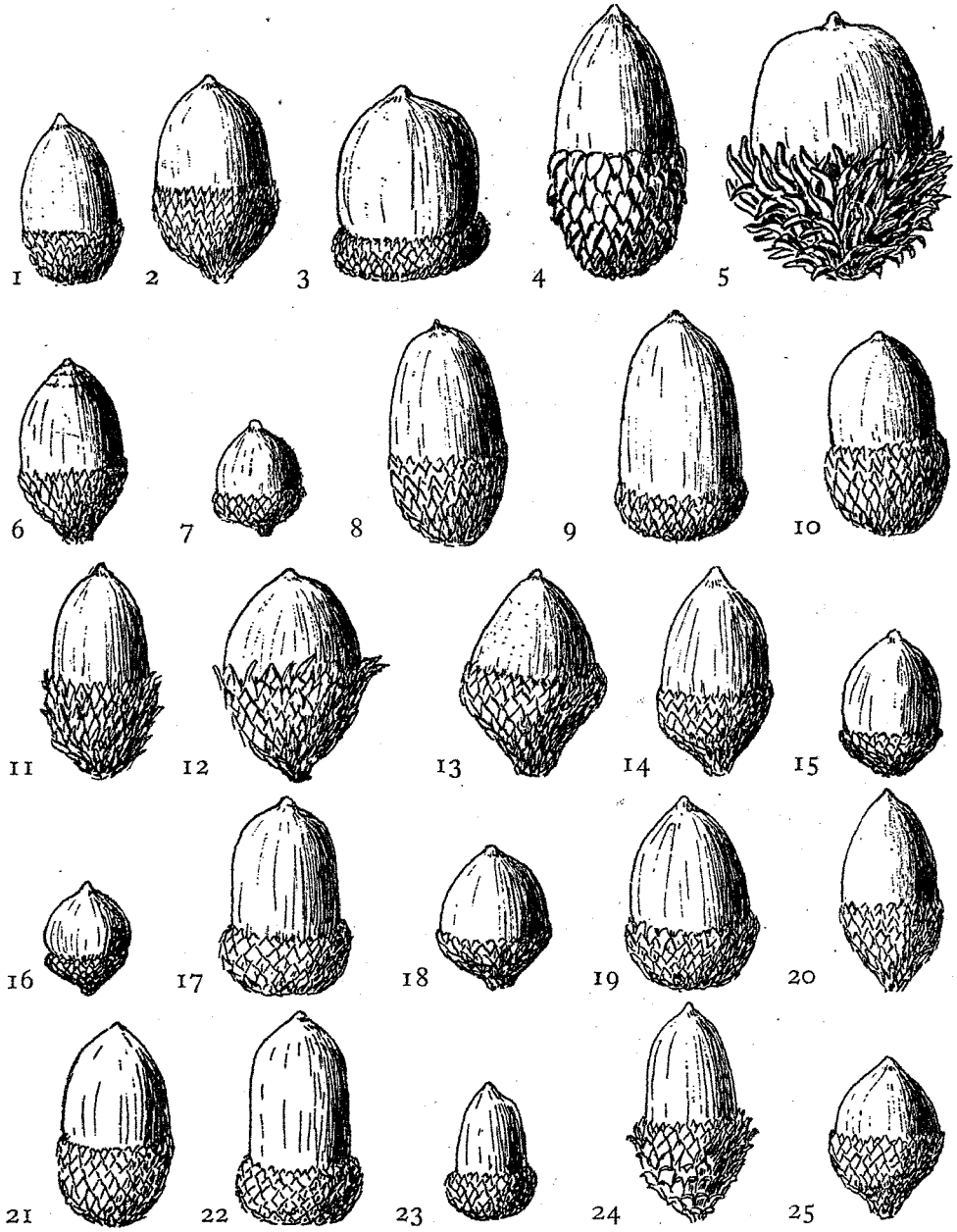

Eikels met cupula van: 1. *Quercus alba*. 2. *Q. bicolor*. 3. *Q. borealis*. 4. *Q. castaneaefolia*. 5. *Q. Cerris*. 6. *Q. coccinea*. 7. *Q. falcata*. 8. *Q. Frainetto*. 9. *Q. Garryana*. 10. *Q. Ilex*. 11. *Q. macranthera*. 12. *Q. macrocarpa*. 13. *Q. marilandica*. 14. *Q. montana*. 15. *Q. nigra*. 16. *Q. palustris*. 17. *Q petraea* 18. *Q. Phellos*. 19. *Q. Prinus*. 20. *Q. pubescens*. 21. *Q. pyrenaica*. 22. *Q. robur*. 23. *Q. stellata*. 24. *Q. Suber*. 25. *Q. velutina*.

Bekende Groeigebieden

- Inlandse Eiken
- Slavonische Eiken
- Het Spessart Eiken
- Troncais Eiken
- Frans Eiken
- Pools Eiken
- enz

Bijzonder Soorten

- **Steeneik**
- **Kurkeik**

Bijzonderheden

- Winterkap
- Zagen
- Drogen
- Verwerken

- We hebben nu de zomereik gevonden. Belangrijk is dat de boom geveld wordt in de winter. Op een speciaal moment dan spreken we over maanhout en daar zal René Klaassen wat over vertellen. De sappen staan stil. Het hout is dan minder vatbaar voor insecten of schimmels, blijft beter van kleur en je zaagt eiken alleen als de “u” in de maand is, anders droogt het te snel en gaat het scheuren.
- Zagen wordt voornamelijk gedaan op een bandzaag. Bij iedere zaagsnede kan een keuze gemaakt worden omdat het hout zo verschillend is. Eik 2 jaar laten liggen.

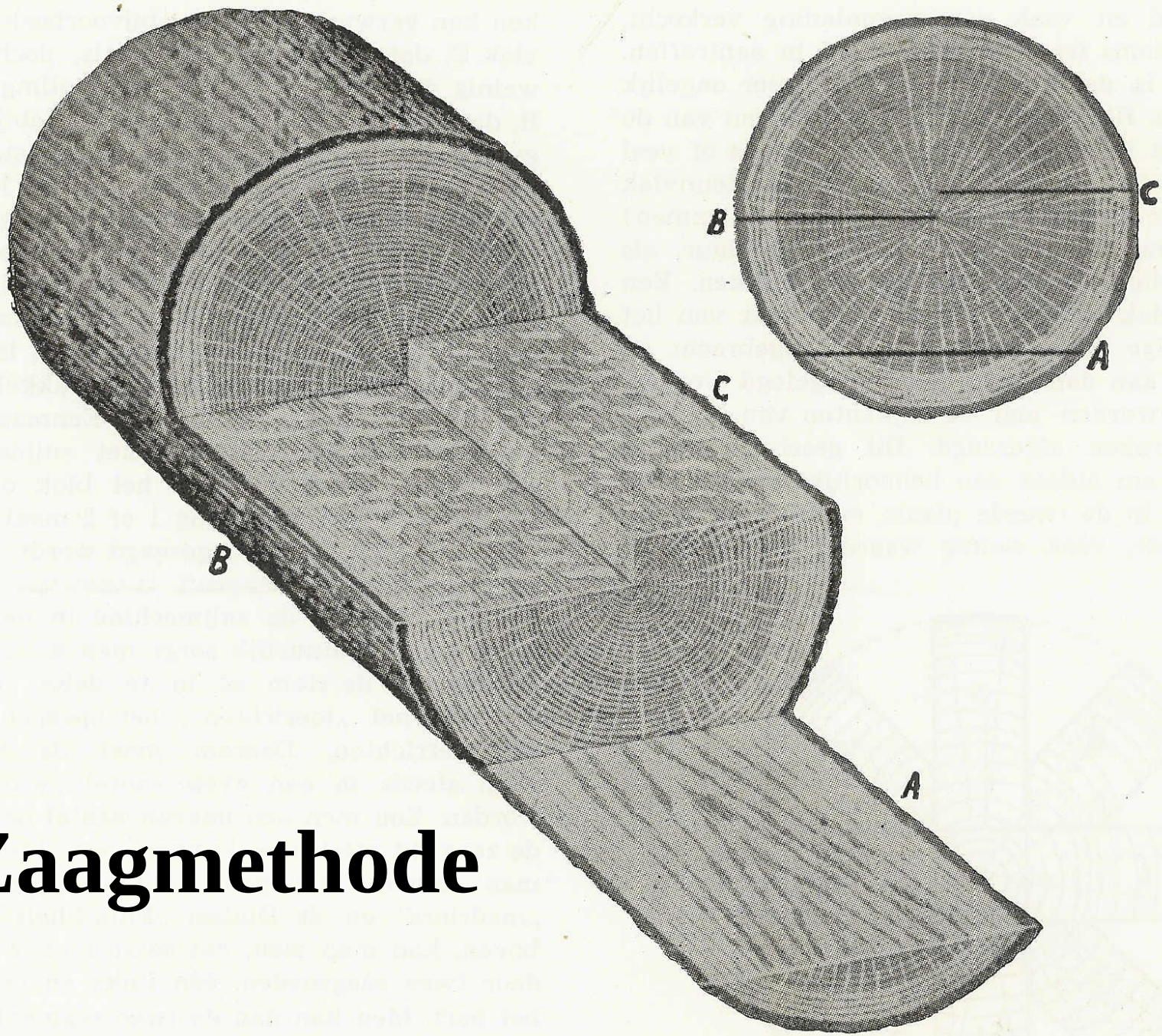

Zaagmethode

- Drogen: houten balken zijn niet te drogen, ze gaan altijd scheuren. 29 mm – 2 jaar, 52 mm in 3 jaar.
- Kenmerkend zijn de spiegels. Eik heeft brede stralen. De houtvaten zorgen voor een verticaal transport van de sappen, de stralen voor horizontaal transport en geven steun aan de stam. Zaag je die op een bepaalde manier dan krijg je spiegels op het kwartierse vlak, of vlammen op het dosse vlak.
- Hout is een hernieuwbare grondstof, ieder soort heeft bepaalde eigenschappen, pas ze toe waar ze horen. Bouw geen binnen constructies van Azobé of Billings maar meet ook geen grote sluisdeuren van eik, de bomen die hiervoor nodig zijn, zijn er niet meer. Omdat we kunnen automatiseren, kunnen we hout constructies sneller maken.

  Het geeft nieuwe mogelijkheden.

Toekomst